

Основни моменти при отглеждането на зимна маслодайна рапица

Почви

Маслодайната рапица може да се отглежда върху всички почвени типове, разпространени в България. Най-подходящи са богатите почви с неутрална реакция (Рн 6-7) и със среден до тежък механичен състав. Трябва да се избягват леките, песъчливи и засолени почви.

Сеитбооборот

Зимната рапица няма големи изисквания към културите в сеитбооборота. Най-подходящи са зърнено-житните и бобовите. Агротехнически и икономически най-изгодно е рапицата да бъде в сеитбооборот с житни култури.

Неподходящи предшественици са слънчоглед (двете култури са гостоприемници на голям брой икономически опасни болести), цвекло (повишава опасността от нематоди). Трябва да се спазва 4-годишно сеитбообращение.

Предсеитбена подготовка

Започва с прибирането на предшественика. Дребните семена на рапицата изискват подготовка на почвата до градинско състояние. Най-удачна обработка е подметка на стърнището след прибиране на сламата, последвана от дълбока оран на 25 см. Оранта трябва да се извърши най-малко 14 дни преди сеитбата. Когато времето за подготовка е малко и полето е чисто от плевели, най-добре е да се извърши двукратно дискуване на 10-12 см. По-късно площта трябва да се доведе до градинско състояние чрез култивиране или дискуване. При големи засушавания предсеитбената оран да се замени с трикратно дискуване на дълбочина 8-10 см. Преди и след сеитба задължително се валира (спомага за дружното поникване).

Торене

За формирането на 100 кг семена и съответната надземна маса рапицата извлича от почвата: 5-6 кг N, 2-3 кг P₂O₅, 4-6 кг K₂O, 4-7 кг CaO, 4 кг S. Като икономически най-изгодни са приети следните торови норми: азот – 17 кг/дка, фосфор – 5-6 кг/дка, калий – 5-10 кг/дка. От азотната норма 6 кг се внасят с основната обработка, а останалото количество напролет като подхранване. Фосфорните и калиевите торове се внасят с предсеитбената обработка. Както всички кръстоцветни така и рапицата е много отзивчива на торене с микроелементи (бор, манган, магнезий, молибден, цинк). Дефицитът на бор води до силно разклоняване и отслабване на растежа, като се намалява добива с до 20%. Може да се внесе със семената или с подхранванията на пролет. Нормата за извънкореновото внасяне е 30-50 гр/дка. При рН под 6 и над 8 се възпрепятства усвояването на микроелементите. При серен недостиг растежните процеси се задържат и растението придобива хлоротичен вид. Добивите намаляват с до 10%. Съотношението между азот и сяра трябва да бъде 15:1. Най-често недостиг на сяра се наблюдава при резки температурни разлики. Сярата се внася от началото на растежа на стъблото (над 20 см) до цъфтежа.

Сеитба

Срокът за сеитба зависи от конкретните климатични условия през стопанската година. През есента рапицата трябва да формира 6-8 листа, за да презимува успешно. Сеитбата се извършва при междуредово разстояние 12-15 см, със сеитбена норма 0.4-0.5 кг/дка /60хил.-80хил. растения на дка/, при дълбочина 2 см.

При оптимални условия рапицата пониква за 4-6 дни, първа двойка същински листа се образуват за 12-14 дни. Рапицата презимува най-добре във фаза розетка с 10 добре развити листа. Пръскането с растежни регулатори повишава студоустойчивостта на стресови фактори.

Борба с плевелите

Агротехнически мероприятия – правилно сеитбообращение .

Химическа борба – **Почвени хербициди**

С/у житни и някои широколистни : Бутизан S – 300-350 мл/дка ССПП*,

Теридокс 500 ЕК - 250-300 мл/дка ССПП

С/у едногодишни широколистни : Султан 500 СК - 240 мл/дка ССПП

Вегитационни хербициди

С/у житни – [Фузилад форте](#) – 50 мл/дка, Тарга супер – 120 мл/дка

Борба с болестите

По-важни болести са склеротиния, алтернария, сиво гниене, брашнеста мана, бяла ръжда, черно гниене. Няма официално регистрирани препарати. За борба с болестите и като растежен регулатор може да се използва Ориус 25 ЕВ или [Фоликур 250 ЕВ](#) във фаза 3-7 лист и бутонизация. Други препарати, които могат да се използват са [Дитан М 45](#), [Топсин М](#), Систан S, Сумилекс, Ронилан ДФ.

Гуша - рано заразените растения на рапицата жълтеят, завяхват и загиват. При по-късно нападение растежът и развитието са редуцирани. По корените има образувани по-светли или по-тъмни, гладки или грапави тумори. Добивите са много ниски. При поява - спазване на 7-8 год. сеитбооборот.

Мана - хипокотилът, семеделите и вегетационния връх на младите растения са обхванати от хлоротични петна, покрити от долната страна с белезникав налеп. Растенията бързо загиват. При по-късна проява - локални хлоротични напетнявания, семената са спаружени и покрити с тъмносиви петна.

Брашнеста мана - по всички зелени части на рапицата се появяват петна, покрити с налеп, постепенно петната разрастват и обхващат цялата повърхност - растителните тъкани жълтеят и прегарят преждевременно.

Бяла ръжда - нападнатите части (нарастващи тъкани, върхове на цветоноси, съцветия) са хлоротични, хипертрофирани и изприщени от брадавичковидни белезникави сори, които по-късно се разпръсват. Подобни са проявите и по листата при локалната форма. При силна поява посевите се третират със

същите продукти както срещу маната.

Чернилка - по стъблата и семеделите се образуват многобройни черни петна - пониците загиват. При по-късна поява - едри жълтеникави, после - черни петна с концентрична структура по най-външните листа. Тъканите в петната бързо некротират и често се разкъсват. Върховете на цветоносите се покриват с тъмен кадифен налеп. Шушулките се деформират и изсъхват. Семената са спаружени и с ниска кълняемост.

Борба - чернилката е полифаг и е в състояние да предизвика епифитотии; да се използват здрави семена; при силно развитие на болестта - препаратите като при маната.

Листни петна - по двете страни на листата се появяват белезникави петна с концентрична структура, които бързо разрастват. Постепенно некротират и образуват в перифериата рехав налеп. При силно нападение листата прегарят. Петна се образуват и по стъблата.

Сухо стъблено гниене - Болестта се благоприятства от хладно и влажно време и може да доведе до 100 кг/дка загуба на добив. Опасността идва поради прехвърлянето на патогена от листата към основата на стъблото, където се образуват язви и рапицата се затормозва и има опасност от полягане през пролетта. За да не се допусне това е необходимо третиране през есента при поява на симптоми по листата на 15-20% от растенията.

Бяло гниене - болестта се развива по всички кръстоцветни култури, като обикновено се проявява на хармани. Младите растения не се нападат. По възрастните растения - воднисти петна в основата на стъблото. Те се разрастват и причиняват полумокро гниене на долните листа. При влажно време нападнатите тъкани се покриват с бял ватообразен налеп. Сред налепа и в сърцевината на стъблата се образуват едри, черни склероции. Растенията често се пречупват.

Сиво гниене - светли воднисти петна в основата на стъблото; болестта може да обхване цялото растение; всички части се покриват с рехав, сив спорообразуващ налеп; стъблата се пречупват.

Борба с неприятелите

Основните неприятели са :

Рапична листна оса

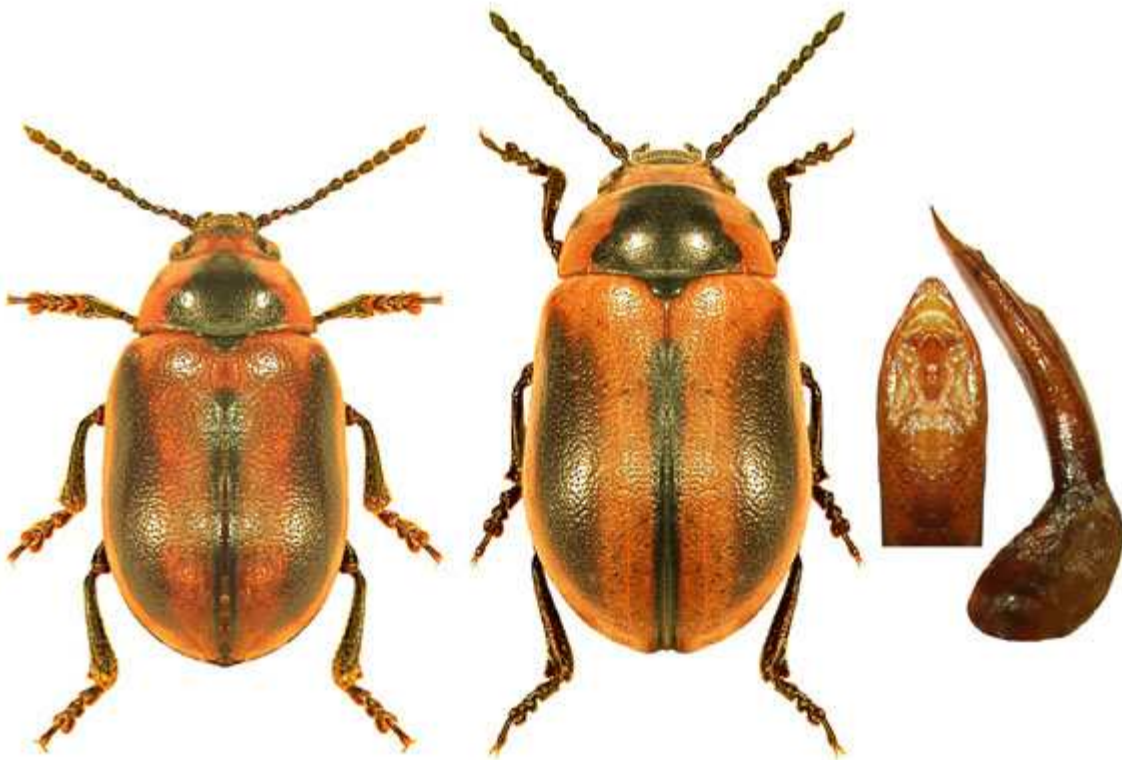
Повреда : изгризва ямички по долната страна на листата. По-късно прави периферни нагривания по петурата, за да остане само главната жила - растенията загиват още през есента. ПИВ* 2-3 ларви или повредени растения на m^2 .

AGROS

Рапична стъблена бълха

Повреда : прогризват тунели в стъблото на рапичните растения, което довежда до изоставане в развитието, измръзване при ниски температури и пречупване. ПИВ е 2-4 броя/м².

Рапичен бръмбар

Повреда : лавите се хранят с листата на рапицата, като я унищожават изцяло. Остават само жилките. Няма регистрирани препарати и ПИВ.

Рапичен цветояд

Повреда : възрастните прогризват дупчици в неотворените цветни пъпки и изгризват вътрешността им. Женските снасят яйца в пъпките, като

новоизлюпените ларви изгризват тичинките и плодника на цветовете. ПИВ 6-8 бръмбара на растение.

Рапичен стъблен скритохоботник

Повреда : снася яйца в сърцевината на стъблото, непосредствено под розетката - ларвите изгризват кухини в стъблото и то лесно се пречупва. ПИВ 1 възрастно или 3 ларви /растение.

Разноцветна зелева дървеница

Повреда : вредят възрастни и ларви, като смучат сок от листата, листните и цветните дръжки, шушулки. В резултат на това нападатите органи пожълтяват и изсъхват. ПИВ 3-4 бр/растение

Растителна защита през есента

Чрез обеззаразяването на семената се контролират до 65% от основните неприятели, които вредят през есента-рапична листна оса, рапична листна бълха, рапичен бръмбар.

Растителна защита през пролетта

Желателно е да се използват системни препарати. При започване на вегетацията вредят рапичната стъблена бълха, рапичен бръмбар, рапичен стъблен скритохоботник .

Да се пръска рано сутрин или привечер.

Добавянето на 0,1% прилепител е задължително!!!

* ССПП - След сеитба, преди поникване

* ПИВ - Праг на икономическа вредност

AGROS